



## UMSÖGN SAMTAKANNA '78 UM TILLÖGU TIL ÞINGSÁLYKTUNAR UM FRAMKVÆMDAÁÆTLUN Í JAFNRÉTTISMÁLUM FYRIR ÁRIN 2020-2020.

REYKJAVÍK, 4. NÓVEMBER 2019

### Í HNOTSKURN

- Mikilvægt er að löggjafinn taki mið af lögum um kynrænt sjálfræði 1866/149. Þar er kveðið um rétt einstaklinga til þess að skilgreina kyn sitt og miða þannig að því að tryggja að kynvitund þeirra njóti viðurkenningar.
- Horfa verður frá kynjatvíhyggjunni og viðurkenna fjölbreytileika allra kynja, ekki aðeins karla og kvenna.
- Við teljum það vandasamt að byggja metnaðarfulla jafnréttisáætlun á lögum um jafnan rétt karla og kvenna nr. 10/2008.
- Endurskoða þarf lög um jafnan rétt karla og kvenna nr. 10/2008 sem allra fyrst.

Þingsályktunartillaga um framkvæmdaáætlun í jafnréttismálum fyrir árin 2020-2023 er að mörgu leyti vönduð og metnaðarfull áætlun og með henni er tilgangurinn ljós, að jafnrétti sé ávallt haft til hliðsjónar þegar kemur að störfum og framkvæmdum hins opinbera. Skýrt er greint um ábyrgð þeirra verkefna sem um ræðir og kostnaðaráætlun tilgreind.

Það sem verður þó að taka fram er að þau lög sem áætlunin byggir á gerir á engan hátt ráð fyrir hinsegin fólki, t.d. kynsegin fólki. Í 1. kafla um markmið þeirra laga stendur: „Markmið laga þessara er að koma á og viðhalda jafnrétti og jöfnum tækifærum kvenna og karla og jafna þannig stöðu kynjanna á öllum sviðum samfélagsins. Allir einstaklingar skulu eiga jafna möguleika á að njóta eigin atorku og þroska hæfileika sína óháð kyni.“ Í sömu setningu er talað um jafnan rétt karla og kvenna, og það að allir einstaklingar eiga jafna möguleika óháð kyni. Þegar löggin eru skoðuð þá er þó aðeins talað um karl og konu, tvö kyn.

Lög um kynrænt sjálfræði eru ellefu árum yngri en lög um jafna stöðu karla og kvenna, og þar er kveðið á um að: „Sérhver einstaklingur nýtur, í samræmi við aldur og þroska, óskoraðs réttar til: að skilgreina kyn sitt, viðurkenningar á kyni sínu, kynvitund og kyntjáningu, að þroska persónuleika sinn í samræmi við eigin kynvitund, líkamlegrar friðhelgi og sjálfræðis um breytingar á kyneinkennum“.



Jafnframt segja lög um kynrænt sjálfræði um hlutlausa kynskráningu: „Hlutlaus skráning kyns er heimil. Opinberum aðilum og einkaaðilum sem skrásetja kyn ber að gera ráð fyrir hlutlausri skráningu kyns, t.d. á skilríkjum, eyðublöðum og í gagnasöfnum, og skal skráningin táknuð á óyggjandi hátt. Í vegabréfum skal ávallt tákna hlutlausa skráningu kyns með bókstafnum X.“

Skv. jafnréttisáætluninni sem þingsályktunartillagana snýr að er hvergi gert ráð fyrir kynhlutleysi eða breytingu á kynskráningu, heldur er einungis gert ráð fyrir að um karla og konur sé að ræða.

Það sem gæti reynst varhugavert er að þessi metnaðarfulla jafnréttisáætlun sem um ræðir verði úrelt mjög snemma eftir að hún er sett. Betur hefði átt að uppfæra lög um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla svo að þau lög endurspegli frekar það samfélag sem við byggjum í dag. Í því samfélagi vitum við að kynvitund er upplifun einstaklings af eigin kyni og skilgreining hans á því. Þá er ekki aðeins verið að ræða karla og konur heldur fleiri kyn, eða jafnvel um einstaklinga sem einfaldlega skilgreina kyn sitt ekki.

Jafnréttisáætlunin er vönduð en byggir því miður á lögum sem hefur þurft að uppfæra í að verða hálfan áratug. Það er von okkar að vinna við ný lög um jafnrétti kynjanna allra verði sett í forgrunn áður en jafnmetnaðarfull stefna er samþykkt.

Fyrir hönd Samtakanna '78,

Þorbjörg Þorvaldsdóttir  
Formaður Samtakanna '78

Daniel E. Arnarsson  
Framkvæmdastjóri Samtakanna '78